

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Maksuasetuksen muutos ajoittuu hyvin hankalaan kokonaistilanteeseen. Samanaikaisesti on toteutumassa aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan loppuminen, OKM rahoitusmallin muutos (a) jatkuvan oppimisen rahoitusosuuden vähennys niin yo- kuin amk-mallissa, b) kv-opiskelijoiden opintosuoritukset ilman suomalaista henkilötunnusta pois rahoitusmallista) sekä vapaan sivistystyön rahoituksen leikkaukset. Kokonaisvaikutus voi olla kohtalokas tilanteessa, jossa avoimen korkeakoulutuksen tarjoaman jatkuvan oppimisen tarve vain kasvaa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottaminen 45 euroon opintopisteeltä heikentää kansalaisten mahdollisuuksia osallistua avoimeen korkeakouluopetukseen. Maksujen korotukset saattavat lisätä kansalaisten hakeutumista maksuttomaan tutkintokoulutukseen täydentämään osaamistaan.

VN:n asetuksen muistiossa esitetään, että opintomaksuja nostamalla saadaan laajennettua tekniikan alan opintoja. Tekniikan alan opintoja on todennäköisesti ollut vähän tarjolla avoimina yliopisto-opintoina, koska näiden alan opintojen pedagogiset käytänteet sopivat huonosti esimerkiksi työn ohella opiskeleville aikuisille. Esimerkiksi maksuttomissa FITECH-verkoston opinnoissa ovat opintosuoritusmäärät vähäiset verrattuna koulutusten kehittämiseen kohdennettuihin lisämäärärahoihin.

Pienituloisten ja julkisella sektorilla työskentelevien mahdollisuus osallistua opintoihin heikkenee, koska työnantajilla ei ole juuri resursseja opintojen kustannusten kattamiseen. Jyväskylän yliopiston avoimen yliopisto-opetuksen tarjontaa oman osaamisen kehittämisessä, uralla etenemisessä tai urasiirroissa ovat hyödyntäneet erityisesti opetus- ja koulutussektorilla ja sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät.

Korkeakoulut ovat tarjonneet opintojaan matalammilla hinnoilla ja täysin maksuttomasti. Korkeakoulut ovat vastanneet lukiolain muutokseen ja ne ovat tarjonneet mahdollisuuden

korkeakouluopintoihin jo lukio-opintojen aikana. Maksuttomuus on ollut linjakas ja hallinnollisesti tehokas tapa hoitaa lakivelvoitetta sekä lukioille että korkeakouluille. Korona-kriisin aikana tarvittiin kansalaisille koulutustoimintaa, johon pystyi osallistumaan kotoa. Silloin nähtiin, että oli yhteiskunnallisesti vastuullista tarjota opiskelumahdollisuus mahdollisimman monille vähäisin kustannuksin. Osa korkeakouluista on käyttänyt maksuttomuutta ja matalampaa hinnoittelua pyrkiessään laajentamaan osuuttaan avoimessa korkeakouluopetuksessa.

Jyväskylän yliopisto kiinnittää huomiota, että esityksen mukaan pykälän 2 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi, vaan opettajankoulutuksen opinnot säilyisivät jatkossakin maksuttomina. Jatkossa olisi syytä keskustella ja pohtia, onko säädös nykyisessä muodossaan edelleen relevantti, tukeeko se yksilöiden yhdenvertaista kohtelua erilaisten osaamistarpeiden päivittämisen suhteen sekä edistääkö se jatkuvan oppimisen tavoitteita sekä sitä, että tutkintokoulutus suunnattaisiin kasvavassa määrin ensikertalaisille hakijoille.

Lisäajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

Lausuntonne yliopistojen maksuasetukseen ehdotetuista em. muutoksista.

Opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi Jyväskylän yliopisto kannattaa uudelleenkirjoittautumismaksun ja lisäaikaa koskevan uuden hakemusmaksun yhdenmukaistamista ammattikorkeakoulu- ja yliopistosektoreilla. Lisäaikaa koskevan uuden hakemusmaksun käyttöönoton vaatimien prosessi- ja tietojärjestelmämuutosten vuoksi olisi syytä harkita maksun käyttöönottoa vasta 1.1.2025 alkaen. Näin muutos pystyttäisiin myös paremmin viestimään opiskelijoille ja heitä ohjaaville opettajille.

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

Enimmäismaksun nosto 233%:lla on korkea verrattuna aikaisempaan asetusmuutokseen (50% nosto: 10€-15€). Maltillinen ja suhteessa aikaisempaan enimmäismaksun nosto olisi ollut 30€. Kuitenkin tarvetta opintomaksun kohtuulliselle korottamiselle on olemassa, sillä opintomaksu on pysynyt samana jo useita vuosia.

Avoimen yliopisto-opetuksen monipuolistaminen ja kohdentaminen laajemmalle kohderyhmälle saavutetaan kehittämällä opintotarjontaa. Yliopistoja tulee rohkaista uudenlaisen ja toisistaan sisällöllisesti poikkeavan opintotarjonnan laadintaan. Uudenlainen tarjonta tarkoittaa pedagogisesti ja rakenteellisesti monimuotoisempia ratkaisuja (verkko-opintojen muoto, arviointikäytänteet, yhteisöllisyyden vahvistaminen, lyhyemmät opintopisteytetyt opinnot). Rakenteellinen monipuolistaminen tarkoittaa esimerkiksi täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopisto-opintojen yhdistelmiä pieninä osaamiskokonaisuuksina, jotka on laadittu yhdessä työelämän kanssa. Myös valmentavalla koulutuksella voidaan saavuttaa laajempia kohderyhmiä jatkuvaan oppimiseen.

Vaikutusarviontia tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

Kaikissa maksullisissa opinnoissa on käytössä 15 e/opintopistettä hinnoittelu, muita maksukategorioita ei ole ollut käytössä

Jyväskylän yliopistossa ovat lukiolle suunnatut opinnot ja orientoivat opinnot maksuttomia. Maksuton tarjonta on ollut myös toisen asteen yhteistyön pohjana.

Hyväksytyt väylän suorittaneet opiskelijat ilman aikaisempia korkeakouluopintoja voivat hakea maksupalautusta väyläopintomaksuistaan (max 25 op).

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

Mikäli asetus hyväksytään, opintomaksuja nostetaan 1.8.2024 alkaen. Maksuja nostetaan maltillisesti vaiheittain. Maksuja koskevia päätöksiä ei ole vielä tehty. Kuitenkin rajattu määrä maksutonta tarjontaa säilytetään (ks. edellä olleet vastaukset)

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

Jyväskylän yliopistossa avoimen yliopisto-opetuksen tarjonta noudattaa yliopiston profiilia ja se on nyt laaja. Suuria muutoksia opintotarjonnan lisäämiseksi asetusmuutos tuskin aiheuttaa.

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suoritusmäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

Asetusmuutos tulee vähentämään kiinnostusta väyläopintoihin.

Jyväskylän yliopistolla on ollut avoimen väyläopintojen osalta jo useamman vuoden käytössä maksupalautukset ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville. Tätä käytäntöä jatkettaneen.

Muilta osin väylätavoitteisten ja muiden opiskelijoiden erottelu toistaan ei ole mahdollista. Siksi hinnoittelu on sama kaikille opiskelijoille.

Havila Marjo

Jyväskylän yliopisto - Vararehtori Marja-Leena Laakso ja koulutusneuvosto sekä avoin yliopisto.